

Araştırma / Original article

Üniversite öğrencilerinde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi

Derya ADIBELLİ,¹ Selvinaz SAÇAN,² Nihan TÜRKÖĞLU³

Öz

Amaç: Şiddet, günümüzde küresel bir sorun olmakla birlikte, farklı boyutlarıyla toplumun hemen hemen her kesimini etkileyebilmektedir. Bu çalışma, toplumdaki genç grupların şiddete ve şiddetin farklı boyutlarına yönelik tutumlarını belirlemeye ilişkin bir ölçeğin geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırma Kasım 2016-Mart 2017 tarihleri arasında yapılmış ve çalışmaya 270 kadın, 103 erkek üniversite öğrencisi katılmıştır (Ort. yaş 21.02±1.65, min=18, max=36). Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği geliştirme aşamasında geçerlilik için uzman görüşü ve faktör analizi yöntemleri; güvenilirlik için test-tekrar test analizi, korelasyona dayalı madde analizi ve Cronbach alfa iç tutarlılık analizi yöntemleri kullanılmıştır. **Sonuç:** Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 52 maddeden ve beş faktörden (şiddetin türleri, şiddeti olağanlaştırma, kadına yönelik şiddet, şiddeti onaylamama, şiddetin farklı boyutları) oluştuğu ve toplam varyansın %40.98'ini açıkladığı bulunmuştur. Ölçeğin bütününe ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri sırasıyla 0.91, 0.87, 0.83, 0.83, 0.73, 0.75'tir. **Tartışma:** Elli iki maddelik geçerli, güvenilir ve standardize bir form haline getirilen beşli Likert tipindeki bu ölçek, toplumdaki genç grupların şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılabilir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2018; 19(2):202-209)

Anahtar sözcükler: Geçerlilik, güvenilirlik, şiddet, tutum

Development of the Attitude Scale toward the Violence among university students

ABSTRACT

Objective: Nowadays, violence is not only a global problem but also can effect almost every part of the society with its different dimensions. This study has been done with the aim of developing a scale for determining attitudes of young groups in society towards violence and its different dimensions. **Methods:** Research has been done between the dates of November 2016-March 2017 and two hundred seventy females, one hundred three males participated in the study (Mean age 21.02±1.65, min=18, max=36). While developing Attitude Scale towards Violence, validity has been tested with methods of views of specialists and factor analysis and reliability has been tested with the methods of test-retest methods, item analysis based on correlation and internal consistency analysis of Cronbach's alpha. **Result:** As a result of the analyses, it has been found that scale consists of 52 items and five factors (types of the violence, making violence a usual thing, violence towards women, disapproving the violence, different dimensions of the violence) and it explains 40.98% of total variance. Values of Cronbach's alpha about all of the scale and its subdimensions are respectively 0.91, 0.87, 0.83, 0.83, 0.73, 0.75. **Discussion:** This five point Likert scale which has been turned into a valid, reliable and standardize form with 52 items can be used in order to determine attitudes of young groups in the society towards violence. (Anatolian Journal of Psychiatry 2018; 19(2):202-209)

Keywords: validity, reliability, violence, attitude

¹ Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Antalya

² Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Aydın

³ Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum

Yazışma adresi / Correspondence address:

Derya ADIBELLİ, Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Antalya

E-mail: aricanderya@gmail.com

Geliş tarihi: 04.08.2017, Kabul tarihi: 11.09.2017, doi: 10.5455/apd.274483

Anatolian Journal of Psychiatry 2018; 19(2):202-209

GİRİŞ

Şiddet, güç ve zor kullanarak kişinin ruhsal, toplumsal ve fiziksel yönden zarar görmesine neden olabilecek girişimlerin tümüdür. Genetik özellikler, aile ve toplumsal yapı, ekonomik ve toplumsal krizler, çoğu zaman kültürel yapıdaki değişim ve toplumsal değer sisteminin çöküntüye uğraması bireylerde güvensizlik yaratmakta ve toplumu her an tetiklenebilecek agresif davranışlara itmektir.¹

Şiddet, günümüzde küresel bir sorun olmakla birlikte, farklı boyutlarıyla toplumun hemen hemen her kesimini etkileyebilmektedir. Aile içi şiddet toplumda en yaygın görülen şiddet türüdür ve kadına yönelik şiddet aile içi şiddetin en görünür yüzüdür. Önceleri kadına yönelik şiddet başlığı altında incelenen cinsel şiddet, son yıllarda her toplumda, her kültürde, her yaşta ve her cinsiyette görülmesi nedenleriyle farklı bir şiddet boyutu olarak ele alınmaya başlamıştır.² Özellikle tecavüz, cinsel kölelik, cinsel taciz, istenmeyen dokunma gibi damgalamaya neden olabilecek saldırıları içermesi de,² farklı bir boyut olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Televizyon, radyo, telefon gibi kitle iletişim araçlarında yayınlanan haber, film, sinema, dizilerde vurgulanan şiddet, şiddetin toplumsal öğrenme ile öğrenilmesini tetikleme açısından son yılların önemli konularından biri durumuna gelmiştir.¹ Hızla gelişen teknolojinin kontrolsüz ve bilinçsiz kullanımının da etkisi büyüktür. Bununla birlikte, özellikle sağlık çalışanlarının çalışma ortamlarında maruz kaldıkları iş yeri şiddeti de çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eden, tersinmez sonuçları olabilen önemli şiddet türlerinden biridir.^{3,4} Kişilerin motivasyonunu, iş ve yaşam doyumunu olumsuz etkileyen mobbing duygusal bir saldırdır. Bir veya daha fazla kişinin bir başka kişiye karşı düşman ve etik olmayan yöntemlerle sistemli bir şekilde uyguladığı ruhsal terör olarak tanımlanmıştır.^{5,6} Şiddet çok boyutlu ele alınması ve multidisipliner olarak mücadele edilmesi gereken önemli toplumsal sorunlardan biridir. Çünkü, genel olarak tüm toplumun ruh ve beden sağlığını tehdit edebilmekte, bireylerin diğer insanlara ve yaşama karşı güvenini sarsabilmekte, sosyal gelişimlerini engelleyebilmekte, bireylerin öz güvenini azaltabilmekte ve bireylere korku, endişe, savunmasızlık gibi duygular yaşatmaktadır.

Uzun yıllardır tutum kavramına ilişkin birçok tanım yapılmış, ancak toplumbilimlerdeki disiplinlerin farklı yaklaşımları nedeniyle net bir tanım konusunda uzlaşma sağlanamamıştır.⁷ Tutum kavramını Thurstone ruhsal bir nesneye yönelen

olumlu veya olumsuz yoğunluk sıralaması ve derecelemesi şeklinde tanımlarken;⁸ Oppenheim, tutumun daha çok duyuşsal alan davranışları ile ilişkili olduğunu belirtmiş ve tutumla ilgili olarak 'bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu veya olumsuz tepki gösterme eğilimi' olduğunu belirtmiştir.⁹ Başka bir yönden tutum, bireyin çevresindeki bir nesneyi, bir simgeyi veya bir olguya yönelik değerlendirme eğilimidir.¹⁰ Gay ve Airasian'a göre tutumlar, kişilerin belirli bir duruma karşı kabul ve ret eğilimlerini, lehinde ve aleyhinde hislerini gösterir.¹¹ Genel olarak tutumların üç yönü olduğu vurgulanmıştır. Bunlardan ilki fikirler ve önermeleri içeren bilişsel yön, ikincisi fikirlere eşlik eden duygulara yönelik duyuşsal yön ve üçüncüsü davranış için hazır oluşu içeren davranışsal yöndür.¹² Tüm bu tanımların ortak noktası, tutumların birçoğunun çevredeki olaylar, nesnelere, insanlarla olan etkileşim sonucunda oluştuğudur. Tutumlar tek bir yaşantı ve deneyimden sonra oluşabileceği gibi, çok sayıda geçirilen yaşantı sonucunda kademeli olarak da gelişebilmektedir.^{11,12}

Literatürde şiddete yönelik tutumlara ve şiddet eğilimine ilişkin son 20 yılda çok sayıda araştırma yapılmış ve ölçek geliştirilmiştir.¹³⁻²⁰ Yapılan çalışmaların büyük bir kısmında kadına yönelik şiddeti de kapsayan aile içi şiddet,^{13,18,19} okul şiddeti,¹⁵ savaş şiddeti^{16,17} incelenmesine karşın, literatürde şiddetin güncel ve farklı boyutlarını da içeren bir ölçeğe rastlanmamıştır.

Bu nedenle bu araştırma, toplumdaki genç grupların şiddetin farklı boyutlarına ilişkin tutumlarını belirlemek için bir tutum ölçeği geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Birinci Aşama

Maddelerin oluşturulması ve uzman görüşü

Bir ölçüm aracının geliştirilmesinde örneklem sayısının ölçeğin içerdiği madde sayısından fazla olması (en az beş kat),²¹ ölçek maddelerinin her biri için 5-10 kişi alınması önerilmiştir.^{22,23} Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) geliştirilirken, literatür doğrultusunda 63 maddelik bir taslak form hazırlanmıştır. Şiddetin farklı boyutlarını da içermesi amacıyla soru havuzu geniş tutulmuştur. Madde yazımında öngörülen özellikleri içermesine, anlatımların net ve anlaşılır olmasına, farklı anlamlar içermemesine dikkat edilmiştir. Ölçek, her madde için bir değerlendirmeyi sağlayan beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. Olumsuz her madde için geçerli olmak üzere 'kesinlikle katılıyorum' (1 puan), 'kesinlikle katılmıyorum' (5 puan) şeklinde hazırlanmıştır.

mıyorum' (5 puan) arasında değişen puanlamaya karar verilmiştir. Olumlu cümlelerde tersine kodlama yapılmak üzere 'kesinlikle katılıyorum' anlatımı en iyi tutumu göstermektedir. Ölçekteki maddelerin 52'si olumlu, 11'i olumsuz anlatımdan oluşmuş ve ölçek formunda karışık olarak sıralanmıştır.

Ölçme aracında bulunan maddelerin ölçme amacına uygun olup olmadığını, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini, ölçeğin amacı dışında farklı anlatımlar içerip içermediğini saptamak amacıyla ölçek şiddet alanında çalışan beş uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan anlatım biçimi, içeriği, konu alanına uygun olup olmadığı ile ilgili görüşleri alınmıştır. Öneriler doğrultusunda bazı maddeler çıkarılmış, bazıları düzenlenmiştir. Düzeltme sonrası ölçek formunun 33 olumlu, 25 olumsuz ifadeyi içeren 58 maddelik şekli oluşturulmuştur. Elli sekiz maddelik uygulama formu, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde çalışan iki uzman tarafından incelenerek, ölçeğe son şekli verilmiştir.

İkinci Aşama

Ölçek taslağını uygulama

Ölçek taslağının uygulaması Kasım 2016-Mart 2017 tarihleri arasında Adnan Menderes Üniversitesi Söke Sağlık Yüksekokulu'nda yapılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan gerekli yasal izinler alınmıştır. Ölçeğin deneme formu, ilgili eğitim kurumundan 32 öğrenciye pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama sonucunda form katılımcıların görüşlerine göre anlaşılabilirlik, uygunluk, uygulama süresi açısından değerlendirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bunun üzerine çalışmanın uygulama aşamasına geçilmiş ve 373 öğrenci ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere çalışmanın amacına ilişkin açıklama yapılmış ve gönüllülük temelinde çalışmaya katılmayı kabul edenlerden sözlü onam alınmıştır.

Üçüncü Aşama

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri

ŞYTÖ geliştirme sürecinde geçerlilik için uzman görüşü ve faktör analizi yöntemleri; güvenilirlik için test-tekrar test analizi, korelasyona dayalı madde analizi ve Cronbach alfa iç tutarlılık analizi yöntemleri uygulanmıştır.

Faktör analizi: Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi öncesinde, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Uygunluk Testi ve maddelerin birbirleri ile korelasyonunu gösteren Bartlett's

testi uygulanmıştır. Ölçeğin faktör yapılarının incelenmesi için ölçek maddeleri üzerinde açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve maddelerin açıklık ve anlamlılığının araştırılması amacıyla eksen döndürme işlemi (varimax rotation) yapılmıştır.

Test-tekrar test analizi: Literatürde tekrar test uygulamasında taslak formun uygulanacağı kişi sayısının en az 30 olmasının gerektiği bildirilmiştir.²¹ Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla 32 öğrenciye iki hafta sonra test-tekrar test uygulaması yapılmıştır.

Korelasyona dayalı madde analizi: Ölçek maddelerinden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla ölçek taslağında yer alan 58 maddenin Korelasyona Dayalı Madde Analizi dört defa yapılmıştır.

İç tutarlılık analizi (Cronbach alfa): Güvenilirliği ölçmek için farklı yöntemler vardır. Bu çalışmada ölçme aracıyla yapılan tek ölçümün kendi içinde ne kadar tutarlı olduğunun göstergesi olan Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır.²⁴

Verilerin analizi

Geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinde tanımlayıcı olarak ölçek maddelerinin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri hesaplanmıştır. İlişkili ölçümler için t testi, korelasyona dayalı madde analizi, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk testi ve Bartlett's testi, faktör analizi ile iç tutarlılık analizi uygulanmıştır. Veriler bilgisayar ortamında SPSS 20.0 paket programında analiz edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde ŞYTÖ'nün geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular sunulmuş ve literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Kapsam geçerliliği

Kapsam geçerliliği bir ölçeğin tamamının ve ölçekteki her bir maddenin amacı ne kadar yansıttığıdır.²⁵ Bir ölçeğin ölçülmek istenen niteliğin tüm özelliklerini ölçecek şekilde olmasını incelemeye (kapsam veya iç geçerlilik) kullanılan yöntemlerden biri de, soruların ayırt ediciliğidir ve 'bağımsız gruplar t testi' ile yapılmaktadır. Alınan puanlar büyükten küçüğe doğru bir sıralanır, en yüksek puan alanların %27'si üst grubu, en düşük puan alanların %27'si alt grubu oluşturur.²⁶ Bu çalışmamızda, ölçeğin iç geçerliliğe sahip olup olmadığını anlamak için soruların ayırt ediciliği yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle

test puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmış, daha sonra grubun %27'sinin 100 kişi olduğu belirlenmiştir. Son olarak ölçek puanlarına göre, en yüksek puandan başlayarak 100 öğrenci, en

düşük puandan başlayarak 100 öğrenci alınmış, arada kalanlar işleme alınmamıştır. Sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin iç ölçüte dayalı geçerliliğinin incelenmesi

Gruplar	Sayı	Ort.±SS	t	p
Alt grup	100	217.87±23.78	-2.16	0.032
Üst grup	100	210.38±25.20		

Tablo 1'de, üst grup ile alt grubun tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t=-2.16$, $p=0.032$). 't' değerinin eksi olması ilk grup (alt grup) puan ortalamasının ikinci (üst grup) gruptan büyük olması nedeniyledir. Bu bulguya göre tutum ölçeğinin, tutumları olumsuz olanlarla olumlu olanları birbirinden ayırdığı, iç geçerliliğe sahip olduğu söylenebilir.

Korelasyona dayalı madde analizi

Madde toplam puan korelasyonunda bir maddeden elde edilen puanlarla tüm ölçekten elde edilen puanların pozitif yönde ve yüksek bir korelasyon göstermesi gerekir. Böylelikle o madde ayırt edici olarak görülmekte ve ölçeğe katılmaktadır.^{27,28} Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayısı 0.30 ve üzerinde olan maddelerin iyi maddeler olduğu, 0.20-0.30 arası

Tablo 2. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin madde-toplam puan korelasyonları

Madde no	Düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu (r)	p	Madde silinirse Cronbach alfa	Madde no	Düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu (r)	p	Madde silinirse Cronbach alfa
1	0.322	<0.001	0.918	31	0.409	<0.001	0.917
3	0.360	<0.001	0.918	32	0.472	<0.001	0.917
4	0.368	<0.001	0.918	33	0.396	<0.001	0.917
5	0.449	<0.001	0.917	34	0.506	<0.001	0.917
6	0.446	<0.001	0.917	35	0.419	<0.001	0.917
7	0.406	<0.001	0.917	36	0.316	<0.001	0.918
8	0.297	<0.001	0.918	37	0.433	<0.001	0.917
9	0.346	<0.001	0.918	38	0.334	<0.001	0.918
10	0.378	<0.001	0.918	39	0.342	<0.001	0.918
11	0.348	<0.001	0.918	40	0.201	<0.001	0.919
13	0.440	<0.001	0.917	41	0.461	<0.001	0.917
14	0.280	<0.001	0.919	42	0.508	<0.001	0.917
15	0.280	<0.001	0.919	43	0.521	<0.001	0.916
18	0.382	<0.001	0.918	44	0.400	<0.001	0.917
19	0.510	<0.001	0.916	46	0.517	<0.001	0.916
20	0.396	<0.001	0.917	47	0.547	<0.001	0.916
21	0.392	<0.001	0.918	49	0.423	<0.001	0.917
22	0.323	<0.001	0.918	50	0.457	<0.001	0.917
23	0.330	<0.001	0.918	51	0.520	<0.001	0.917
24	0.325	<0.001	0.918	52	0.430	<0.001	0.917
25	0.506	<0.001	0.916	53	0.520	<0.001	0.916
26	0.411	<0.001	0.917	54	0.488	<0.001	0.917
27	0.463	<0.001	0.917	55	0.258	<0.001	0.919
28	0.459	<0.001	0.917	56	0.469	<0.001	0.917
29	0.362	<0.001	0.918	57	0.562	<0.001	0.916
30	0.464	<0.001	0.917	58	0.565	<0.001	0.916

olan maddelerin zorunlu ise ölçeğe alınabileceği, 0.20'nin altında olan maddelerin de ölçme aracından çıkarılmasının gerektiği belirtilmiştir.²² ŞYTÖ'de yer alan 58 maddenin korelasyona dayalı madde analizi sonuçlarına göre; negatif korelasyon gösteren ve madde toplam puan korelasyonu 0.20'nin altında olan altı madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 52 maddenin madde-toplam puan korelasyon katsayıları 0.20-0.57 arasındadır ve istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir.

Faktör analizi

Literatürde faktör analizi sonuçlarının genellenebilir olması için veri toplanacak kişi sayısının ölçek madde sayısının en az 5-10 katı olması veya değişken başına gözlem oranının 1/10-20 oranlarında olması önerilmiştir.²⁹ Bu araştırmada 52 maddelik ölçek test edileceğinden madde sayısının en az 5-10 katı kadar (373) veri ile faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizi aynı amaçla oluşturulmuş değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi,^{28,30} az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan istatistiksel bir analizdir.²² Faktör analizi, birden fazla bağımlı değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenin koordinatlarını (faktör yüklerini) bulmada başvurulan yöntemdir. Bu araştırmada faktör analizinde bir değişken azaltma ve anlamlı kavramsal yapıya ulaşmayı amaçlayan ve uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan 'temel bileşenler' (principal components) ve faktör döndürme (rotated component matrix) tekniği kullanılmıştır.^{21,22,31}

Faktör analizinden önce veri kümesinin faktör analizi için uygunluğunu belirleyen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Uygunluk Testi ve Bartlett testi uygulanmıştır. Bartlett testi analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını değerlendirmek için yapılır.^{28,31} KMO katsayısının 0.88 olduğu, Bartlett testine ilişkin ki-kare değerinin ileri düzeyde ($p < 0.001$) anlamlı olduğu saptanmıştır. Böylece, veri kümesinin faktör analizi için uygun ve yeterli olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi sonuçları

Testler (Sayı=373)	Sonuçlar
KMO	0.88
Bartlett's Test	$\chi^2=7191.05$ $p < 0.001$

Bu bulgulara dayanarak 52 maddeden oluşan ŞYTÖ'nün faktör analizi sonrası toplam varyansın %41'ini açıklayan, özdeğeri 1.00'in üzerinde olan, beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır (Tablo 4):

1. *Alt boyut (şiddetin türleri)*: Bu faktör grubu 10, 11, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 50 numaralı maddeler olmak üzere 14 maddeden oluşmuştur.

2. *Alt boyut (şiddeti olağanlaştırma)*: Bu faktör grubu 9, 15, 18, 31, 37, 44, 46, 47, 49, 54, 56, 57, 58 numaralı maddeler olmak üzere 13 maddeden oluşmuştur.

3. *Alt boyut (kadına yönelik şiddet)*: Bu faktör grubu 13, 14, 19, 21, 25, 30, 32, 36, 43, 53, 55 numaralı maddeler olmak üzere 11 maddeden oluşmuştur.

4. *Alt boyut (şiddeti onaylamama)*: Bu faktör grubu 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 numaralı maddeler olmak üzere yedi maddeden oluşmuştur.

5. *Alt boyut (şiddetin farklı boyutları)*: Bu faktör grubu 38, 39, 40, 41, 42, 51, 52 numaralı maddeler olmak üzere yedi maddeden oluşmuştur.

Ölçeğin geçerliliğinin ilk koşulu güvenilirliğinin sağlanmasıdır.³² Cronbach alfa değeri iç tutarlılığın bir göstergesidir ve test güvenilirliğinin sağlanması için 0.70'in üzerinde bir değerde olmalıdır. ŞYTÖ alt faktörlerine ait Cronbach alfa katsayılarının şiddetin türleri alt boyutu için $\alpha=0.87$, şiddeti olağanlaştırma alt boyutu için $\alpha=0.83$, kadına yönelik şiddet alt boyutu için $\alpha=0.83$, şiddeti onaylamama alt boyutu için $\alpha=0.73$, şiddetin farklı boyutları alt boyutu için $\alpha=0.75$ olduğu belirlenmiştir. ŞYTÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, ŞYTÖ'nün iç tutarlılığa sahip, güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Tablo 4).

Test-tekrar test analizi

Test-tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracının farklı zamanlarda yapılan uygulamalarda tutarlı sonuçlar verebilme, zamana göre değişmezlik gösterebilme gücüdür.²⁸ Yapılan test-tekrar test korelasyon analizinde, ölçeğin birinci ve ikinci uygulama puanları arasındaki korelasyonun $r=0.94$ ve iki ölçüm arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 5) ($p < 0.001$). Bu sonuç ölçeğin tutarlılığının yeterli olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Başlangıçta 63 maddeden oluşan ŞYTÖ taslağı,

Tablo 4. Faktör analizi ve iç tutarlılık analizi sonuçları

Alt boyut/ Madde no	Faktörler				
	1	2	3	4	5
Şiddetin türleri					
Açıkladığı varyans: %19.65					
Cronbach alfa: 0.87					
23. Medyada kavga, dövüş, cinayet gibi görüntülere sıklıkla maruz kalmak bir tür şiddettir.					0.70
34. Kişiye isteği dışında cinsel içerikli ifadeler kullanmak cinsel şiddettir.					0.68
33. Kişinin mal varlığına el konulması ekonomik şiddettir.					0.64
35. Televizyon programları ve bilgisayar oyunlarında şiddet eylemleri içeren görüntülerin yer alması bir medya şiddetidir.					0.63
28. Kişinin yalnızlaştırılması psikolojik bir şiddettir.					0.61
22. Alay etmek veya rahatsızlık vermek gibi amaçlarla kişinin isminin farklı ses tonları ile söylenmesi sözel bir şiddettir					0.61
29. Sosyal ağlarda özellikle çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilecek arka plan sansürlü gösterimlerin yapılması bir medya şiddetidir.					0.61
26. İnsanların haklarından yoksun bırakılarak iş yerinden ayrılmasına neden olmak doğru değildir.					0.60
20. Bireye yönelik sürekli suçlayıcı söylemlerde bulunulması bir çeşit şiddettir.					0.57
50. Kişinin sıklıkla, yüksek sesle ve kavga edercesine diğer insanlarla tartışması sözel şiddettir.					0.54
27. Çalışan bir kişinin izni olmadan kazancına el konulmasını doğru bulmuyorum.					0.49
24. Sürekli hesap vermeye zorlanmak beni rahatsız eder.					0.44
11. Cinsel kimliğe yönelik saldırıda bulunulması cinsel şiddettir.					0.37
10. Kişinin başka bir bireyi sıklıkla görmezden gelmesi psikolojik şiddettir.					0.35
Şiddeti olağanlaştırma					
Açıkladığı varyans: %9.84					
Cronbach alfa: 0.83					
47. Sosyal paylaşım sitelerinde saldırgan tutumlar, küfürlü konuşma içeren ifadelerin yer Alması normaldir.					0.71
57. Bazı durumlarda şiddet uygulamak, bir çözüm yoludur.					0.66
44. Bireyin engellenme durumunda sıklıkla vurarak, tekme atarak yanıt vermesini doğal karşılıyorum					0.61
49. Beni kızdıran bazı kişilerin bilgisayarına, teknolojik becerilerim yeterli olduğu ölçüde (virüs gönderme, hesaplarını hackleme vb.) zarar vermek isterim.					0.60
58. Bir kişi şiddet uyguluyorsa, mutlaka geçerli bir nedeni vardır.					0.59
54. Tercih etme şansım olsa, çocuklarımın kız olmasını istemem.					0.50
46. Toplumsal normlara göre giyinmeyenler, uygun kıyafet giymeye zorlanmalıdır.					0.47
9. Beni kızdıran insanlara isim takar, alay ederim.					0.46
56. Sorunlu giden evliliklerde çocuk yapmanın evlilik sorunlarını çözeceğine inanıyorum.					0.45
31. Sinirlendiğimde masa, sehpa gibi nesnelere vurmadan veya tekme atmadan Sakinleşemiyorum.					0.45
15. Rakip olarak görülen bir çalışma arkadaşının işyerinden ayrılmasını sağlamak gayet doğaldır.					0.43
18. Bazı durumlarda karşıdaki kişinin özgüvenini sarsacak söz ve davranışlarda bulunulmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.					0.41
37. Gebelik erkek veya aile tarafından istenmiyorsa zorla düşük yaptırılması normaldir.					0.39
Kadına yönelik şiddet					
Açıkladığı varyans: %8.09					
Cronbach alfa: 0.83					
21. Kadın bir yere gideceği zaman eşinden izin almalıdır.					0.77
30. Ev işleri ve ailenin bakımı, kadının asli görevidir.					0.65
53. Babası veya eşinin istememesi halinde kadın çalışmamalıdır.					0.60
36. Eş veya flört ilişkilerinde tarafların birbirlerini sürekli kontrol etmeleri gerekir.					0.57
55. Kadınlar her türlü işte çalışmamalıdır.					0.55
25. Kadının eşinden daha fazla para kazanması doğru değildir.					0.51
32. Bazen bireyin isteği dışında arkadaşları ve ailesi ile görüşmesini kısıtlamak gereklidir.					0.49
43. Genç kızlara bazı durumlarda bekaret muayenesinin yapılmasını gerekli buluyorum.					0.47
14. Aile içinde anne-babalar çocuklarına, eşler birbirlerine karşı, aşırı koruyucu davranmalıdır.					0.45
19. Evlilikte eşler birbirini cinsel ilişki için zorlayabilmelidir.					0.44
13. Açık kıyafet giyinen insanlar, gözle ve fiziksel olarak rahatsız edilmeyi hak eder.					0.33
Şiddeti onaylamama					
Açıkladığı varyans: %7.34					
Cronbach alfa: 0.73					
6. Hiçbir koşulda kişinin fiziksel görünümü ile alay edilmemelidir.					0.72
4. İnsanların diğer insanlarla ilişkilerinin bozulmasına neden olacak kısıtlamalarda/davranışlarda					

Tablo 4 (devamı). Faktör analizi ve iç tutarlılık analizi sonuçları

Alt boyut/ Madde no	Faktörler				
	1	2	3	4	5
bulunulması doğru değildir.					0.67
5. Kişiler evliliğe zorlanmamalıdır.					0.60
1. Başkalarının kendini kötü hissetmesine neden olacak davranışlarda bulunmak doğru değildir.					0.54
3. İnsanların yakınlarıyla görüşmelerinin engellenmesi doğru değildir.					0.52
7. Bazı insanlar başkaları önünde küçük düşürülmeyi hak eder.					0.44
8. Bulduğum ortamda birine aciz ve çaresiz olduğunun söylenmesi beni rahatsız eder.					0.31
Şiddetin farklı boyutları Açıkladığı varyans: %5.08 Cronbach alfa: 0.75					
38. Bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanmamasının bir çeşit ihmal ve yoksun bırakma olduğunu düşünüyorum.					0.58
39. Bireyin doğum kontrol yöntemi kullanma hakkına engel olunmamalıdır.					0.54
40. Sıklıkla el şakası yapmanın bir tür şiddet olduğuna inanıyorum.					0.53
41. Kişinin çalışmalarının/çabalarının bir başkası tarafından bireysel çıkarlar için kullanılması beni üzer ve sinirlendirir.					0.47
42. Başkasının bedenine yönelik zarar verici davranışta bulunulması fiziksel şiddettir (sigara, sıcak su veya ütü ile derinin temas ettirilmesi, dövme, tekmeleme, ısırma, tokat atma, vb.)					0.47
52. Sürekli otoriter tutumlara maruz kalan kişilerin bir çeşit psikolojik şiddete uğradığını düşünüyorum.					0.40
51. Herhangi bir kişiye işyerinde çalışma arkadaşları tarafından düşmanca davranılması beni oldukça üzer.					0.40
Toplam varyans: %40.98	Toplam Cronbach alfa: 0.91				

Tablo 5. Test-tekrar test puanlarının korelasyon analizi

Test-tekrar test uygulaması	Ort.±SS	r	p
Birinci uygulama	214.77±24.47		
İkinci uygulama	196.02±20.12	0.94	<0.001

yapılan analizler sonucunda 52 maddelik geçerli güvenilir ve standardize bir form haline getirilmiştir. Ölçeğin toplam puanı 52-260 arasında değişmekte ve toplam puanın yükselmesi şiddeti onaylamama ve kabul etmeme açısından olumlu tutumların olduğunu göstermektedir. Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, ölçeğin yapısal özellikleri, kapsam geçerliliği ve iç tutarlılık açısından

kabul edilebilir nitelikte olduğunu göstermiştir. Şiddetin farklı boyutlarına ilişkin tutumları sorgulayan beşli Likert tipindeki bu ölçeğin bulguları üniversite öğrencileri ile sınırlı olduğundan, ölçek toplumdaki diğer gruplarda da çalışılabilir. Bu ölçeğin kullanılarak yapıldığı her çalışma ölçeğin daha güçlü ölçme yapabilmesi için önemlidir.

Yazarların katkıları: D.A.: Konuyu bulma, literatür tarama, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makaleyi yazma; S.S.: Konuyu bulma, literatür tarama, planlama, araştırmanın yürütülmesi; N.T.: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik.

KAYNAKLAR

1. Florea M. Media violence and cathartic effect. *Procedia Soc Behav Sci* 2013; 92:349-353.
2. Wells D. Sexual violence interventions: Consideration for humanitarian settings. *Forensic Sci Int* 2017; 276:1-4.
3. Zhang L, Wang A, Xie X, Zhou Y, Li J, Yang L, et al. Workplace violence against nurses: A cross-sectional study. *Int J Nurs Stud* 2017; 72:8-14.
4. Boyle MJ, Wallis J. Working towards a definition for workplace violence actions in the health sector. *Saf Health* 2016; 2:4.
5. Leymann H. Mobbing and Psychological Terror at Workplaces. *Violence Vict* 1990; 5:119-126.
6. Cogenli MZ, Barli O. The exposure of psychological violence (mobbing) in Universities and an application to the Academicians. *Procedia Soc Behav Sci* 2013; 93:1174-1178.

7. Arkonaç SA. *Sosyal Psikoloji. Değiştirilmiş ve genişletilmiş ikinci basım, İstanbul, 2001.*
8. Thurstone LL. *Attitudes can be Measured, Reading in Attitude Theory and Measurement. M Fishbein (Ed.), New York: John Wiley & Sons, 1967.*
9. Oppenheim AN. *Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement. New edition. New York: Printer Publishers, 1992.*
10. İnceoğlu M. *Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Verso Yayınları, 1993.*
11. Gay LR, Airasian P. *Educational Research. New Jersey: Upper Saddle River, 2000.*
12. Gagne RM. *The Conditions of Learning. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1985.*
13. Funk JB, Elliott R, Urman ML. *The Attitudes towards Violence Scale. J Interpers Violence 1999; 18:186-196.*
14. Schafer J. *Measuring spousal violence with the conflict tactics scale. J Interpers Violence 1996; 11:572-585.*
15. Ting L, Sanders S, Smith PL. *The teachers' reactions to school violence scale: Psychometric properties and Scale development. Educ Psychol Meas 2002; 62:1006-1019.*
16. Anderson CA, Benjamin Jr AJ, Wood PK, Bonacci AM. *Development and testing of the velicer attitudes toward violence scale: evidence for a four-factor model. Aggressive Behavior 2006; 32:122-136.*
17. Benjamin Jr AJ. *The relationship between right wing authoritarianism and attitudes toward violence: Further validation of the Attitudes toward Violence Scale. Soc Behav Pers 2006; 34:923-926.*
18. Sezer Ö. *The adaptation of acceptance of couple violence scale into Turkish: Validity and Reliability Studies. İnönü University Journal of the Faculty of Education 2008; 9:1-15.*
19. Şahin N, Dişsiz M. *Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6:263-274.*
20. Haskan Ö, Yıldırım İ. *Şiddet Eğilimi Ölçeğinin geliştirilmesi. Eğitim ve Bilim 2012; 37:165-177.*
21. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2006.*
22. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler için Veri Analizi Elkitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Yirmi üçüncü baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık, 2017.*
23. McGartland RD, Berg-Weger M, Tebb S, Lee ES, Rauch S. *Objectifying content validity: conducting a content validity study in social work research. Soc Work Res 2003; 27:94-104.*
24. Can A. *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2013.*
25. Karakoç FY, Dönmez L. *Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. Tıp Eğitimi Dünyası 2014; 40:39-49.*
26. Şeker H, Gençdoğan B. *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.*
27. Erkuş A. *Psikometri üzerine yazılar. Türk Psikologlar Derneği Yayınları 2003; 24:34-72.*
28. Polit D. *Statistics and Data Analysis for Nursing Research. New Jersey: Pearson, 2010.*
29. Hair JF, Black WC, Babin B, Anderson R, Tatham R. *Multivariate Data Analysis. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, 2006.*
30. Worthington RL, Whittaker TA. *Scale development research: A content analysis and are commendations for best practices. Couns Psychol 2006; 34:806.*
31. Leech LN, Barrett CK, Morgan AG. *SPSS for intermediate statistics use and interpretation. Third ed., New York: Lawrence Erlbaum Associates, 2008.*
32. Kurnaz MA, Yiğit N. *Fizik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED) 2010; 4:29-49.*